

XI. Illeték és költségmentesség

A közigazgatási hatósági eljárások során különböző **eljárási költségek** merülnek fel. Eljárási költségeknek minősül az **eljárási illeték**, az **igazgatási szolgáltatási díj**, és az eljárás során felmerülő egyéb költségek (pl. az iratbetekintési jog gyakorlásával kapcsolatos költség, a tanú és a hatósági tanú költségtérítése, a szakértői díj, fordítási költség). Az illetékekről az 1990. évi XCIII. törvény rendelkezik, az igazgatási szolgáltatási díjat a szakminisztériumok külön rendeletben állapítják meg.

Tárgyi és személyes illetékmentesség

- 1990. évi XCIII. törvény - az illetékekről

A kérelemre indult eljárásokban felmerülő költségeket, ha jogszabály másként nem rendelkezik, **a kérelmező előlegezi meg**. Az illeték tárgyára vonatkozó mentesség (tárgyi illetékmentesség) esetén nem kell illetéket fizetni. A szociális ügyintézésben leggyakrabban előforduló tárgyuknál fogva **illetékmentes eljárások és iratok**:

- a gyámhatóság előtt kezdeményezett minden eljárás és az ilyen eljáráshoz szükséges irat,
- a foglalkoztatáspolitikai körébe tartozó juttatások valamint nyugdíjazással kapcsolatos eljárások és az eljáráshoz szükséges iratok,
- a munkaviszony, szövetkezeti tagsági viszony létesítéséhez, igazolásához szükséges irat,
- a megváltozott munkaképességű személyek ellátásai megállapítására irányuló eljárás,
- a szociálpolitikai feladatot ellátó szervnél vagy ilyen intézetnél, intézménynél szociális ügyben kezdeményezett minden eljárás,
- a lakcímnnyilvántartásban a lakcím érvénytelenné nyilvánítására irányuló eljárás,
- az ideiglenes megelőző távollattó határozat elrendelésére irányuló eljárás,
- az áldozatsegítő támogatások engedélyezésére irányuló eljárás,
- a kötelezően elrendelt orvosi vizsgálatokról kiállított igazolások, orvosi bizonyítványok,
- a bölcsődei, óvodai elhelyezéssel kapcsolatos eljárás és az ilyen eljáráshoz szükséges irat,
- az anyakönyvi kivonat kiállítása születés, házasságkötés és haláleset anyakönyvezését követően az érdekelt részére első ízben, vagy örökbefogadás esetén az örökbefogadó részére, vagy a házassági anyakönyvből a házastárs részére, vagy a halotti anyakönyvből a házastárs vagy egyenesági rokon részére, vagy a szülők házassági anyakönyvi kivonata gyermek születésének anyakönyvezéséhez, vagy az elhunyt születési és házassági anyakönyvi kivonatának a haláleset anyakönyvezéséhez,
- a házassági név megváltoztatására irányuló eljárás,
- a költségmentesség engedélyezése iránti eljárás, valamint a költségmentesség feltételei fennállásának igazolásához kiállított irat.

Ugyancsak nem kell illetéket fizetni azoknak a **szervezeteknek, intézményeknek**, melyek a törvény alapján **személyes illetékmentességben** részesülnek. Ilyenek például a Magyar Állam, a Magyar Nemzeti Bank, az önkormányzatok, egyházak, alapítványok, közalapítványok, egyesületek.

Az **illetéket** a kérelem benyújtásakor kell **megfizetni**, az iratra ragasztott illetékbélyeggel, fővárosi és megyei kormányhivatal járási, fővárosi kerületi hivatalánál az eljárás megindítását megelőzően átutalással, illetve postai csekken történő befizetéssel, vagy amennyiben a hivatalban erre lehetőség van, házipénztárba való befizetéssel.

Az **igazgatási szolgáltatási díjat**, amennyiben megállapító miniszteri rendelet eltérően nem rendelkezik, átutalással, illetve postai csekken kell **megfizetni**.

Természetes személyek költségmentessége

- 2004. évi CXL. törvény - a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól,
- 180/2005. (IX. 9.) Korm. rendelet - a közigazgatási hatósági eljárásban a személyes költségmentesség megállapításáról

A hatóság annak a kérelmezőnek, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárási költséget nem képes viselni, **költségmentességet** engedélyezhet. A költségmentesség az illeték, a díj és az egyéb eljárási költség előlegezése és viselése alóli **teljes vagy részleges mentességet** jelenti. A **részleges költségmentesség** az ügyfelet vagy valamely eljárási költségfajta vagy az eljárási költségek meghatározott százalékának viselése alól mentesíti. A költségmentesség a kérelem előterjesztésétől kezdve az eljárás egész tartamára és a végrehajtási eljárásra terjed ki.

A költségmentesség megállapítására vonatkozó kérelmet az **eljárás megindításakor** kell **benyújtani**. **Csatolni kell** a kérelmező és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak a 30 napnál nem régebbi munkáltatói **jövedelemigazolását**, vagy az utolsó havi nyugdíjszelvényt vagy számlára történő utalás esetén az utolsó havi számlakivonatot. Ha a kérelmezőnek, valamint a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak **nincs munkáltatója, és nem nyugdíjas**, valamint egyéb jövedelme sincs, akkor erről **nyilatkoznia kell**. Az ügyfél kérelmében további olyan körülményeket tárhat fel, melyek alapján az eljáró hatóság a költségmentességben részesítheti. A kérelemben nyilatkozni kell az ügyfél tulajdonában lévő ingatlanokról is. Az ingatlan tulajdonra, a tulajdoni részesedésre és a becsült forgalmi értékére vonatkozóan - ha az nem ellentétes a hatóság által ismert, vagy a köztudomású tényekkel - az ügyfél nyilatkozata az irányadó.

Költségmentességet lehet engedélyezni, ha az ügyfél és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme **nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét**, és ingatlan tulajdonnal nem, vagy kizárólag a lakóhelyeül szolgáló ingatlan tulajdonával rendelkezik, ide nem értve legfeljebb egy ingatlan esetében az ötven százalékos tulajdoni hányadot el nem érő, és a kétfélmillió forint becsült forgalmi értéket meg nem haladó tulajdoni részesedést.

Különösen indokolt esetben költségmentesség engedélyezhető, illetve részleges költségmentességet lehet engedélyezni, ha az ügyfél és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme **nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-át**, és ingatlan tulajdonnal nem, vagy kizárólag a lakóhelyeül szolgáló ingatlan tulajdonával rendelkezik. A részleges költségmentesség engedélyezése esetén figyelmen kívül kell hagyni legfeljebb egy ingatlan

tekintetében a hárommillió forint becsült forgalmi értéket meg nem haladó egyéb tulajdoni részesedést.

Kivételes esetben költségmentesség engedélyezhető akkor is, ha a fenti feltételek nem, vagy csak részben állnak fenn, de az eljáró hatóság az ügyfél egyéb, különös méltánylást érdemlő körülményeinek figyelembevételével megállapítja, hogy **az ügyfél és az általa eltartottak létfenntartása veszélyeztetett.**

Jövedelmi és vagyoni helyzetének vizsgálata nélkül költségmentességben lehet részesíteni azt is, aki a kérelem benyújtásakor:

- aktív korúak ellátására jogosult, időskorúak járadékában, ápolási díjban, vakok személyi járadékában, fogyatékossági támogatásban részesül, valamint, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermeket nevel, vagy saját jogán rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
- pénzellátásban részesülő hadigondozott és nemzeti gondozott,
- menekült, menedékes, illetve menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerését kérő, vagy menedékeskénti elismerését kérő személy számára biztosított ellátásra és támogatásra jogosult,
- hajléktalan személy.

A Belügyminisztérium 2005. december 16-án kelt állásfoglalása szerint költségmentesség megállapításakor **hajléktalan** a bejelentett lakóhellyel nem rendelkező személy, kivéve, akinek bejelentett lakóhelye hajléktalanszállás, és az a személy is, aki éjszakáit közterületen vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben tölti. Amennyiben az ügyfélnek van bejelentett lakóhelye, ennek ellenére hajléktalannak vallja magát, ilyen tartamú **nyilatkozat** megtétele elegendő ahhoz, hogy az ügyfelet a hatósági eljárásban hajléktalan személynek tekintsék.

A költségmentesség alapjául szolgáló feltételekben beálló **változást** az ügyfél köteles **öt napon belül** a hatóságnak **bejelenteni**. Ha jövedelmi és vagyoni helyzetében a változás állt be, a hatóság költségmentességet engedélyező végzését ennek megfelelően módosítja, vagy visszavonja, és dönt az eljárási költség megelőlegezéséről és viseléséről. Amennyiben az ügyfél **bejelentési kötelezettséget nem teljesíti** a hatóság **eljárási bírság** kiszabásáról is dönthet. A bejelentés elmulasztásának jogkövetkezményeiről a hatóság az ügyfelet a költségmentességet engedélyező végzésében tájékoztatja.

Illetékek, díjak és költségek, valamint azok alóli mentesség			
irat	költség	jogszabály	költségmentesség
személyazonosító igazolvány	1500 Ft, ha ideiglenes igazolvány kiállítása is szükséges, akkor összesen 3000 Ft eljárás illeték	<u>1990. évi XCIII. törvény</u> IX. melléklet II. pont	kérhető
anyakönyvi kivonatok másolata	2000 Ft eljárás illeték kivonatonként	<u>1990. évi XCIII. törvény</u> IX. melléklet XXI. pont	kérhető
lakcím-kártya	illetékmentes, ha személyazonosító igazolvány kiadása, lakcímváltozás miatt állítják ki, 1000 Ft, ha az igazolvány elvesztése, megsemmisülése, megrongálódása miatt állítják ki 500 Ft, ha a személyi azonosítót vagy a lakcímet nem érintő adatváltozás miatt állítják ki, eljárás illeték	<u>1990. évi XCIII. törvény</u> IX. melléklet II. pont	kérhető
TAJ-kártya, adókártya	első alkalommal történő kiadása díjmentes, 3000 Ft eljárás illeték, ha kiállítása lopás, elvesztés, megsemmisülés vagy megrongálódás miatt válik szükségessé, eljárás illeték	<u>1996. évi XX. törvény</u> 9-10. §	kérhető
iskolai bizonyítvány másolat, másodlat	2000 Ft illeték	<u>1990. évi XCIII. törvény</u> IX. melléklet VIII. pont	kérhető
erkölcsi bizonyítvány	3100 Ft igazgatási szolgáltatási díj (ügyfélszolgálaton személyesen előterjesztett kérelem esetén 4400 Ft)	<u>53/2012. (XII. 22.) KIM rendelet</u> 9. §	kérhető
útlevél	7 500 Ft, ha érvényességi ideje 10 év, 14 000 Ft, a 18. életévét be nem töltött személy és a 70. életévét betöltött személy esetében 2500 Ft, illeték	<u>1990. évi XCIII. törvény</u> IX. melléklet I. pont	kérhető, de csak különleges esetekben szokták megadni, az útlevél nem alapokmány
jogosítvány	4000 Ft illeték, 1500 Ft, ha a kérelmező az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, valamint ha érvényessége 1 év vagy annál rövidebb	<u>1990. évi XCIII. törvény</u> IX. melléklet III. pont	kérhető, de csak különleges esetekben szokták megadni, a jogosítvány nem alapokmány
	orvosi alkalmassági vizsgálat 40 év alatt 7 200 Ft, 40 és 60 éves kor között 4800 Ft, 60 év felett 2500 Ft, térítési díj	<u>284/1997. Korm. rend.</u> 1. § 6. bekezdés, 2. számú melléklet 3. pont	a szolgáltató a mérséklésre, elengedésre vonatkozó rendelkezéseit szabályzatban állapítja meg
tulajdoni lap másolat	6 250 Ft a papír alapú hiteles másolat, 3600 Ft az elektronikus dokumentumként szolgáltatott hiteles tulajdonilap-másolat, 1000 Ft a nem hiteles másolat igazgatási szolgáltatási díja	<u>1996. évi LXXXV. törvény</u> 28. §	kérhető